Z večernega sprehoda še se mi vrnile niso in to me veseli, ker kadar si pri meni majka (!) ti, najraje sama sem s teboj!« (Str. 6.)

To je tako silovito razvlečeno, da človek kar do sape ne pride. Taka mesta se rada ponavljajo, posebno pri Utvi, preobračajo naravni besedni red in prisilijo pisateljico, da naravnost greši proti slovnici. Slično brezokusnost si je privoščal že kdaj likvidirani nemški »pisatelj« najslabšega spomina — H. Clauren. S to razvado, ki stremi menda za tem, da preplavi našo mladinsko književnost, treba enkrat za vselej obračunati. Pišite otrokom pesmi ali pa pustite verze pri miru in pišite v vzorni prozi. Sicer pa »Pravljice« šepajo še na teh le jezikovnih grehih:

Vprvo je tujk več negoli preveč. V vsakem mladinskem spisu je vsaka tujka nepotrebna, obsodbe vredna, ker otežkoča umevanje in rodi v otroku misel, da Slovenci nimajo svojih besed. V «Pravljicah« pa tujke kar mrgole. Tu se omenja: princ (kraljevič), paž (dvorjančič), melodija (napev), muzikant (godec) in druge, ki jim dobro znanih slovenskih izrazov ne bom pristavil, n. pr. vagabund, baldahin, portal, fin, eleganten, uniforma, arkade, balkon, register in še cela vrsta sličnih. Poleg tega strahoviti aparat tujih imen za cvetice n. pr. erika (vres), ciklamin (korček), encijan (svedrec), rododendron (rdeči sleč) itd. Pisateljici se menda ni zdelo vredno pogledati v kakšno slovensko rastlinoslovje. Poleg tega tuje sestavljenke, kakor »prikilometril je« ter nove skovanke in otroškemu umevanju previsoki izrazi. Druga napaka je zopet, da v knjigi težko naletiš na samostalnik, ki nima pridevnika pred seboj. Za dokaz stran 52, kjer imajo (sicer tudi drugod še) nekateri samostalniki kar po dva, tri opisovalne pridevnike, n. pr. (v bujnih, sennih in duhtečih gajih«, v »zlatem solnčnem svitu«, tanka, pestrobojna halja« itd. To dela pripovedovanje sila dolgočasno. Nu in slednjič zadeneš ob take jezikovne škrli kakor so:

»Težkega vprašanja za ukrotitev zlih duhov... še ni rešila.« (Str. 8.) »Koprena sna«, »cel gozd« (str. 15), »pasja rožica« (Hundsrose = šipek!), »letenski dan«, »ljubavne sreče omotena žuželka« (str. 17) »na krilih od svile« (str. 33) itd. skoro vsaka stran.

Tu je trebiti in gladiti! Ne pa prisiljenih verzov spravljati v prozo. Sicer pa je drugega igračkanja z »mehkim mahom« in »čopom čepice« tudi ravno zadosti v knjigi. O raznih plesih, in kako je plesalca odslavljati in drugo pa nas »Pravljice« prav dobro pouče. Privržka »zabit« in »neumen« se tudi do sitega ponavljata. Sploh — slog trd in okoren ter neslovenski, vsebine malo, pravljic skoro nič. Knjiga menda ni tu samo za to, da bomo morali otrokom na podlagi Cotičevih risb — sproti izumljati primernih pravljic. Sama bi morala kaj podajati otroku, kaj tečnega, bodisi tudi bajnega. A ona leži pred nami taka, da me je strah njene praznote. Ne, to niso pravljice, in za otroke celo ne, naj reče kdorkoli karkoli hoče. Odbor družbe sv. Mohorja bi moral take spise, preden jih natisne, dati v pretres šolnikom, menim ljudskošolskim učiteljem, ki so v sodbi sicer »nemerodajni«, a vobče pa zadenejo dobro. Potem bi marsikatera mladinska publikacija sprejela povsem drugo lice, preden bi prišla v one roke, ki jim je namenjena.

Govoril sem skoro preobširno, a govoril sem, ker mi je vprašanje mlad. književnosti priraslo k srcu. Sklepčno pritrdim, da sem govoril našim knjižničarjem mlad. knjižnic in ljudem dobrega okusa. Kar tiče gotove »mladinske pisatelje« in odbore — to pa je drug križ, ki si ga jaz ne upam dvigniti. — —

Srednješolski vestnik.

** **Dante in Petrarca v Trstu.** Tržaški mestni svet je svoj čas sklenil imenovati obe mestni gimnaziji po obeh laških pesnikih Dante in Petrarca. Namestništvo je pa tozadevni ukrep mestnega sveta razveljavilo. V utemeljitvi te odredbe se glasi, da sta oba ta dva zavoda sicer mestna, a sta javna in imata enake prvice kot državne gimnazije. Po tozadevnih določilih pa je dovoljeno imenovati take zavode edinole s cesarjevim imenom ali pa z imenom kakega drugega člana cesarske hiše. Tako se tedaj imeni Dante in Petrarca za enkrat še ne bodeti svetili na tržaških mestnih gimnazijah.

Politiški pregled.

* **Nove vojaške zahteve.** Vojna uprava zahteva: 1. Naknadni kredit 350 milijonov kron kot stroške za mobilizacijo. 2. Zvišanje rekrutnega kontingenta za 35.000 mož, kar stane 50 milijonov. Od te svote pride 11 milijonov kot prvi obrok v proračun za I. polletje 1914. 3. Gradnjo 4 novih dreadnoughtov in nekaj križark in drugih ladij za skupno svoto 426 milijonov. Ta svota naj se razdeli na 5letne obroke, katerih prvi se stavi v proračun za l. 1914—1915.

* **Kranjski deželni zbor** je razpuščen, in nove volitve se bodo vršile v mesecu decembru letos.

* **Štajerske deželne finance.** Proračun za l. 1914 na Štajerskem izkazuje okroglo 20,000.000 K deficita.

* **Energični nastop državnega uradništva za izvedbo uradniške pragmatike.** V torek zvečer je bilo na Dunaju velikansko zborovanje delegatov avstrijskih državno-uradniških organizacij, da zavzamejo svoje stališče napram zavlačevanju službene pragmatike. Zborovanja se je udeležilo tudi mnogo državnih poslancev, več jih je tudi govorilo. Na shodu je prišlo ponovno do jako burnih prizorov, in zastopnik vlade je parkrat zagrozil z razpustom shoda. Sprejeta je bila resolucija, ki izjavlja, da so avstrijski državni uradniki že siti igranja z njihovimi življenskimi interesi, zaradi česar zahtevajo od poslancev, naj takoj na prvi seji parlamenta urgirajo vso zadevo in izvedejo razjasnjenje življenskega vprašanja avstrijskih državnih uradnikov, sicer da si bosta morala vlada in parlament sama pripisati vse posledice nadaljnega zavlačevanja življenskih interesov državnih uradnikov.

Učiteljski konvikt.

Darila. Klub narodnonaprednih deželnih poslancev ob zaključku kranjskega deželnega zbora **50 K.** Učiteljstvo meščanske šole v Krškem **15 K** namesto venca na krsto svojemu tovarišu Milanu Vršiču. Tov. Fran Erjavec, učitelj na Mislicah pri Divači **2 K kot kazen,** ker se ni mogel udeležiti »Zavezinega« zborovanja. Hvala! — **Letnina za l. 1913:** Nadučitelj Anton Pavčič iz Kostanjevice. Hvala!

Kranjske vesti.

—r— **Ruska šola za otroke.** »Slovanski klub« je sklenil, da otvori v Ljubljani rusko šolo za otroke. Namen te šole je, da se otroci nauče cirilice in da se nauče čitati ruske knjige za otroke. Izkušnja uči, da se da v tem oziru pri mladini doseči lepih uspehov. Otroci se jako radi uče sorodnega jezika in z lahkoto premagajo prve težave cirilice. Čitanje lepih ruskih pravljic, ki jih lahko razumejo, pa jim dela veliko veselje. Doslej smo pitali našo deco z nemškimi »Märchenbücher«. Odkrijmo jim bajni slovanski svet, ki je mnogo lepši od nemškega. Znanje cirilice postaja v današnjem vsakdanjem življenju vedno večje važnosti. Potrebuje jo inteligent, trgovec, obrtnik. Čim prej se je otroci nauče — tem bolje. Ponos Slovana zahteva, da pozna cirilico. Zato upa »Slov. klub«, da bo mnogo staršev priglasilo otroke za rusko šolo. Pouk bo od 5.—6. zvečer. Vsak otrok plača mesečno eno krono. Sprejemajo se otroci od 10. do 14. leta. (Za starejše je namenjen »Ruski kružok«.) Priglase sprejemata klubova tajnika: g. Pustoslemšek, red. »Slov. Nar. od 3.—4. pop. in dr. Lah, red. »Dneva« od 11. do 12. dop.

—r— **Izprememba zakona o šolskem nadzorstvu.** Poslanec Ravnikar je na seji dež. zbora dne 10. t. m. poročal v imenu šolskega odseka o samostojnem predlogu poslanca E. Gangla o izpremembi točke 3. § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, o šolskem nadzorstvu: Šolski odsek je pri razmotrivanju samostojnega predloga posl. E. Gangla prišel do zaključka, da je nasvetovana izprememba, po kateri smejo biti izvoljene v okrajni šolski svet tudi veščakinje-učiteljice, stvarno upravičena ter je zato sklenil, da je točko 3. § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912 v tem smislu prenarediti. Priloženi zakonski načrt odgovarja temu sklepu. Predlaga: 1. Priloženi zakonski načrt se ustavno odobri. 2. Deželnemu odboru se naroča, da zakonskemu načrtu izposluje Najvišje potrjenje. — Gangl predlaga, da bi se ta določba uveljavila tudi za ljubljanski mestni šolski svet. — Pri glasovanju se sprejme predlog z dostavkom posl. Gangla. — Tako so torej dobile učiteljice tudi pasivno volilno pravico.

—r— **Dejanja kar naprej govore!** Na Brdu pri Lukovici je nadučitelj in vzgojitelj tov. Ivan Tavčar, vzoren učitelj in vzgojitelj, znan pa tudi kot izboren hribolazec, jamski raziskovalec in član amaterfotografskega kluba. Klerikalni deželni odbor mu ni privoščil niti vinarja draginjske doklade, moral je živeti ob mesečni plači 84 kron. Kakor ravno čujemo, je ta vrli učitelj-značaj imenovan na c. kr. pripravnico v Trst kot c. kr. učitelj. Tovarišu Tavčarju je čestitati k temu, toda kranjskemu šolstvu je to v škodo. Komaj pred pol meseca je šel učitelj Kovač, sedaj zopet Tavčar! Dejanja govore, toda le kot sramotna obtožnica klerikalni stranki, ki goni dobre učitelje iz dežele!

—r— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto učiteljice Hermine Pelanove, ki ima v svrho študij dopust, je imenovana za suplentinjo na dekliški ljudski šoli v Spodnji Šiški bivša suplentinja Marija Habetova. — Na mesto učitelja Franca Trošta, ki ima v svrho študij dopust, je imenovana za suplentinjo na ljudski šoli v Hrušici bivša suplentinja v Šmartnu pod Šmarno goro Ljudmila Svetličičeva. — Na mesto učiteljice Jožefine Primožičeve, ki je zaradi študij na dopustu, je imenovana za suplentinjo na ljudski šoli v Črnomlju izprašana učit. kandidatinja Katarina Vrtačičeva. — Dež. šolski svet je pripustil absolvirano učit. kandidatinjo Emo Kraulandovo k brezplačni šolski praksi na dvorazrednici v Zgornjem Mozelu in absolv. učit. kandidatinjo Marijo Erkerjevo k brezplačni šolski praksi na sedemrazredni zasebni dekliški ljudski šoli v sirotnišnici v Kočevju.

Štajerske vesti.

—š— **Narodna stranka za Štajersko** je imela v Celju 5. t. m. svoj glavni zbor. Zaupniki so prihiteli v obilnem številu, zborovanje je bilo prav lepo; kaže se beg iz klerikalne stranke tudi na Štajerskem.

—š— **Deželni šolski svet štajerski** proti uvedbi **Widrove** knjige **»Moje prvo berilo«.** Okrajna učiteljska konferenca za gornjegrajski in vranski okraj je letos sprejela z veliko večino predlog, naj se letos uvede Widrovo »Moje prvo berilo«, čeprav je g. okrajni šol. nadzornik govoril za Krulčevo knjigo. Od okrajnih šolskih svetov Gornjegrad in Vransko je dospel na vsa šolska vodstva teh okrajev sledeči ukaz v nemščini: »Ker se je uvedba knjige »Moje prvo berilo« od Karla Widra samo za šolska okraja Vransko in Gornjigrad predlagala, se ta predlog vsled ukaza c. kr. deželnega šolskega sveta od 6. sept. 1913, št. 3/6204/2 1913, z ozirom na določbe art. III. naredbe c. kr. ministrstva za bogočastje in pouk od 8. junija 1885, št. 10618 min. nar. list št. 17, **ne more odobriti.** O tem se naj takoj vse učiteljsko osobje obvesti. Predsednik okrajnih šolskih svetov, Müller.« — Tako je torej zopet zmagal sv. Birokracij. Jako čudno je, s kako naglico je dež. šol. svet uvedbo Widrove knjige prepovedal, dočim se na rešitev drugih predlogov mora dolgo čakati. Ker se je s tem ukazom privaci okr. učiteljske konference, ki določi uvedbo šolsih knjig, kršila, oziroma postala iluzorna, svetujemo učiteljstvu omenjenih okrajev, naj postanejo pri uradnih okrajnih učiteljskih konferencah popolnoma pasivna in naj uvedejo šolske oblasti magari albanske šolske knjige. Učiteljstvo mora biti na »Gangebandu«. — Opozarjamo končno, da imata Goričar & Leskovšek v Celju še veliko zalogo starih »Začetnic«, ki se naj porabijo v šolskem letu 1913/14, s čimer obvarujemo marljiva trgovca izdatne izgube. — Ali bi ne bilo o tem umestno izpregovoriti v državnem zboru?

—š— **Iz ormoškega okraja** nam pišejo: V zadnji številki »Uč. Tov.« sem čital o dejanjih učiteljskega zastopnika v okr. šol. svetu nekega okraja na ogrski meji. V pojasnilo konštatiram, da se naš okraj ne more ponašati s takim zastopnikom. Nasprotno: naš zastopnik je v okr. šolskem svetu v prvi vrsti učitelj in kolega ter se poteguje povsod za svoje tovariše — in četudi stoji sam med nasprotniki šole in učiteljstva. Kdor bi se morda zanimal za ime ubogega okraja, temu pošepečem na uho: V Ljutomeru imajo baje takega ptička! **Tovariš.**

Goriške vesti.

—g— **Slovensko politiško društvo v Gorici** je jako agilno. Vsak teden zboruje njegov odbor in rešuje naša narodna vprašanja. Drugi paragraf njegovih pravil se glasi: »Namen društva je razširjati politiško izobrazbo med slovenskim ljudstvom, braniti njegove narodne pravice, delovati na to, da se povzdigne njegova **narodna zavest** in da se izboljša gospodarsko stanje vseh narodnih slojev.« — Vsak razumen in razsoden učitelj mora biti njegov član in marljiv propagator njegovih namenov. Tovariši, pristopite vsi od Predela do naših vrlih Brkinov, pa od Krmina do Ajdovščine v to novo politiško organizacijo narodno mislečih goriških Slovencev! To društvo oklepa že sedaj enajst narodnih poslancev pri rodoljubnem delu za goriško Slovenstvo. In zakaj bi se ne pridružili tudi mi učitelji tem vrlim delavcem za povzdigo prosvete med našim ljudstvom? Saj je to naša sveta dolžnost! To društvo tvori sedanjo narodno goriško stranko, ki je izšla z lepo zmago iz zadnjega volilnega boja. Kaj bi bilo z nami učitelji, da ni rešilo to društvo potapljajoče se bivše narodno-napredne politike? Bili bi danes vsi Cankarjevi »Hlapci« in nad nami bi goriški Lampeti in Šušteršiči zavihteli svoj bič! Iz same hvaležnosti do te mlade organizacije samostojnih narodnih politikov moramo pristopiti vsi učitelji k Slovenskemu političnemu društvu, da stremo moč naših nasprotnikov, ki imajo že v svojem programu začrtano načelo: »Boj šoli in neodvisnemu učiteljstvu!« Vsakdo se lahko vpiše v to politiško društvo pri društvenem tajniku v pisarni dr. Puca v Gorici vsak popoldne. Organizirajmo se tudi politiško, ker le organizacija nam prinese boljše čase! Potem pa v boj z agitacijo za društvene namene, ki so narodna zavest in gospodarska osamosvojitev!

—g— **Poročil** se je voditelj »Narodne šole« v Korminu tov. Josip Ribičič z gdč. Rozo Ariglerjevo.

—g— **Dr. Ivan Bratina** je imenovan asistentom ad personam v licealni knjižnici v Gorici.

—g— **Interpelacija glede slov. gimnazij in ravnatelja dr. Bezjaka** je vložil poslanec Rojec. Interpelacija omenja, kako so pometli z nemške gimnazije slovensko učno osobje in obsoja znani Bezjakv slučaj.

—g— **Pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Gorici** se prično prihodnji usposobitveni izpiti v pondeljek, dne 10. novembra t. l. Pravilno opremljene prošnje je predložiti predpisanim potem pravočasno, tako da bodo vsaj do dne 31. oktobra t. l. v rokah ravnateljstva.

—g— **Prememba med učiteljstvom.** Alojzij Črnigoj, učitelj na šolskih zavodih društva »Šolski dom« v Gorici in Adolf Klavora, novo imenovani učitelj na javni ljudski šoli v Bovcu, sta se dogovorila, da menjata svoji mesti. C. kr. okrajni šolski svet v Tolminu in društvo »Šolski Dom« sta odobrila to zameno, in tako je prišel Al. Črnigoj na javno ljudsko šolo v Bovec, Ad. Klavora pa na zasebno deško šolo v Gorico.

—g— **Novo društvo.** Namestništvo je vzelo na znanje pravila podpornega zaloga »Simon Gregorčič« za uboge učence slovenske gimnazije v Gorici. Proponenti društva so profesorji Ipavec, Mastnak, Pirjevec, Prijatelj in Tabaj.

—g— **Ali je Učiteljsko društvo za goriški okraj zaspalo?** Tako se izprašujemo člani, ker že 6 mesecev nismo imeli zborovanja, niti delegatov nismo volili k 25letnici naše Zaveze. Kdaj nas mislijo sklicati k običajnemu društvenemu sestanku? Zadnjič so nam rekli, da smo pod vplivom raznih neprijetnih dogodkov, zaradi katerih bi bilo bolše počakati z zborovanji, dokler se ti mučni oblaki nad nami ne razprše. — Dovolj neurja, naše potrpežljivosti je konec in mi hočemo vedeti, pri čem smo. Če so se na c. kr. okraj. šol. svetu v Gorici vršile velike nerednosti, da je bilo izmaknjenih okolo 150 tisoč K, nas prej ni smelo brigati, sedaj nas briga pa še manj. Odločno vendar moramo nastopiti, če bi hoteli gotovi faktorji kriti ta primanjkljaj na račun in škodo goriškega učiteljstva. — Pavšali za snaženje šolskih prostorov, za kurjavo in pisarniške potrebščine so škandalozno majhni. — Prosili smo za povišanje pavšalov in kaj smo dosegli? Za to šolsko leto nam jih niti nakazali niso, niti v prejšnji izmeri ne. Torej ubogi učitelj naj zalaga šolo z vsemi potrebščinami, seveda iz hvaležnosti, ker je dobil tako izdatno draginjsko doklado. — Po vseh šolah kultivirane Evrope se vrši trikrat na leto temeljito snaženje ter se umivajo tla. Kako pa je v goriškem okraju s to zadevo? Če bi vsak tovariš povedal resnico, pridejo lepe stvari na dan. Pavšal za snaženje zadostuje kvečjemu za pometanje dvakrat na teden; umivanje atl je pa luksus, ki ga mora iz svojega lastnega žepa plačati učitelj-voditelj, če se mu studijo od umazanosti počrnela tla in se boji mrčesa. Čudno se mi zdi, da je v »Učiteljskem Tovarišu« tako malo dopisov iz našega okraja. Ali res ni omembe vredno, kar je vse letos doletelo učiteljski stan na Goriškem? Pri zborovanjih, katerih ni, ne moremo potožiti o naših križih in težavah, kot skromni ljudje se v ta namen tudi stanovskega lista ne poslužimo, temveč z zaupanja polnimi pogledi pričakujemo mano iz nebes! Za danes samo prvi zdihljaj!

Nekdo za več drugih.

—g— **Telovado društvo »Sokol« v Št. Andrežu** je uprizorilo v nedeljo, 5. t. m., E. Gangla štiridejansko rodovinsko dramo »Sin«.

—g— **»Narodna prosveta« v Gorici** priredi v mesecu oktobru t. l. predavanja po Krasu, in sicer: 11. oktobra v Sežani, predava dr. B. Vošnjak: Hrvati in Srbi. — 12. oktobra v Tomaju, predava dr. Marušič D.: Našega naroda čini in smotri. —